

* VI *

ПРИОРИТЕТИ В НАУЧНИТЕ И МУЗЕОЛОЖКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2005-2015 Г.

Мотивация

Основната дейност на Националния археологически институт с музей при БАН е изучаването на следите и реконструиране на човешката дейност на територията на България от най-дълбока древност до средата на XVIII век в контекста на европейските и световни изследвания на тази проблематика. Според броя на специалистите и равнището на тяхната квалификация той несъмнено е водеща за страната институция в тези изследвания. Необходимостта от определяне на приоритети е продиктувана от условията, в които функционира българската археология и желанието за непрекъснато обогатяване на нейните резултати. Формулираните тук приоритети за едно десетилетие напред отчитат:

1. Изоставането на българската археология в определени параметри на археологическото изследване.
2. Необходимостта да се утвърди и продължи постигнатото.
3. Необходимостта да се представят на научната общност крайни резултати от изследването на определени проблеми.
4. Необходимостта от рационализиране работата на НАИМ по смисъла на съвременните изисквания към археологическата наука.

Приоритетите са формулирани по формално-типологичния ред на археологическото изследване.

ПРИОРИТЕТИ В НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

I. Проучвания на археологически паметници, засегнати от инфраструктурни проекти

Националният археологически институт с музей при БАН ръководи спасителните археологически проучвания, свързани с изграждането на модерна инфраструктура на страната. Проучванията на археологически паметници в сервитута на комуникациите имат временен характер, без възможност за научно планиране по смисъла на основните задачи на НАИМ – БАН. Поради тази особеност на условията, всички "инфраструктурни" обекти трябва да бъдат обособени в отделен блок с *отделно отчитане в рамките на общите отчети и отделно издание на резултатите*. Необходимо е запазване и разширяване на сегашния статут на НАИМ в тези теренни проучвания, които за сега дават най-голяма възможност за добиване на нова информация.

II. Тематично обособени теренни проучвания, свързани с основни научни задачи на съответните секции в НАИМ

Праистория

1. Проучване на най-древни свидетелства за човешко присъствие в България в контекста на палеолитното заселване на Европа.
2. Откриване и проучване на праисторически некрополи в днешна Южна България.
3. Проучвания на праисторията на Родопската област.
4. Проучвания на неолитния период в днешна Северна България.
5. Проучвания на праисторическия период в района между долното течение на Тунджа и Черно море.

Тракийска археология

6. Проучване на финала на халколита и началото на бронзовата епоха в днешна Южна България.
7. Откриване и проучване на обект от бронзовата епоха в Северна България с цел изясняване на периодизацията и хронологията на Бронзовата епоха в Долнодунавския басейн.
8. Откриване и проучване на обекти от средната бронзова епоха в Югозападна България с цел изясняване на периодизацията, хронологията и културната характеристика на района.

9. Откриване и проучване на обекти от късната бронзова епоха – ранната желязна епоха в България с цел изясняване на периодизацията, хронологията и културната характеристика на раннотракийската култура в българските земи.
10. Проучване на погребалните обреди и култовите практики през II- I хил. пр. Хр.

Антична археология

11. Проучване на селищна система по Западното Черноморие от VI в. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр.
12. Проучване на погребалния обред по Западното Черноморие от VI в. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр.
13. Проучване на селищна система в Тракия през периода II в пр. Хр. – I в. сл. Хр.
14. Проучване на погребалния обред в Тракия през периода II в пр. Хр. – I в. сл. Хр.
15. Проучване на погребалния обред в българските земи от I – началото на VII в. сл. Хр.
16. Проучване на селищната система в българските земи от I – началото на VII в. сл. Хр.
17. Проучване фортификация в българските земи от I – началото на VII в. сл. Хр.

Средновековна археология

18. Проучвания на проблемите на етногенеза на средновековните българи. Разкопки на раннославянски паметници за изясняване, допълнения и корекции на създадените през втората половина на XX в. концепции.
19. Обособяване на терените проучвания на Плиска и Велики Преслав в цялостен проект. Осигуряване на регулярни разкопки на двата резервата. Проучване на терена на столиците с модерни технологически методи за разработване на съвременни и подробни карти.
20. Проучване на укрепителните линии от XII-XIV в. на територията на България в контекста на тяхната взаимовръзка със средновековната фортификация и градоустройство на Европейския Югоизток.
21. Проучвания на късносредновековни паметници от XIV-XVIII в. в България.

Интердисциплинарни изследвания

22. Изследване взаимодействието: минала човешка дейност – околна среда. Създаване на реперни колекции от еко-факти, добити от седиментни секвенции и археологически находища, събиране на характерни материали, скали и др., свързани с археологически изследвания.
23. Развитие и усвояване на модерни техники, свързани с точното локализиране на археологически паметници на повърхността, под терена и под вода. Приложение на модерни геофизични и геодезически методи. Създаването на модерна база данни, която служи като референт на бизнеса, министерствата и други държавни агенции.

III. Тематично обособени проучвания, свързани с кабинетната и теоретична работа върху основни проблеми на българската археология

A. Общи задачи

1. Публикуване на всички обекти, чиито проучвания са приключени, в изданията на НАИМ, с предимство за тези с най-голяма давност. Обработване и публикуване на разкопани от починали колеги обекти при съответните условия на авторското право.
2. Публикуване на колекции в монографични изследвания (корпуси) с предимство за материала от НАИМ.
3. Издаване на индивидуални и колективни изследвания върху престижни паметници и актуални проблеми.
4. Публикуване на защитените от началото на XXI в. дисертации в поредица при спазване принципите на авторското право.

B. Задачи в рамките на отделните структури на археологическото изследване

Праистория

1. Появата на първите уседнали земеделски общества в Югоизточна Европа и ролята на българските земи в неолитизационния процес.
2. Древни технологии и производства.
3. Изобразителната дейност през неолита и халколита в контекста на религиозно-митологическата система.
4. Българските земи през IV хил. пр. Хр.
5. Ролята на Средна Струма като контактна зона между Севера и Юга на Балканския полуостров през неолита и халколита.

Тракийска археология

6. Етнокултурна характеристика на древна Тракия през III-I хилядолетие пр. Хр.
7. Траките – етногенезис, култура и културни взаимодействия.

Антична археология

8. Античната култура по Западното Черноморие от VI в. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр.
9. Черноморска археология от VI в. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр.
10. Тракия през периода II в. пр. н. е. – I в. от н.е. (Тракия в навечерието на римското завоевание).
11. Долнодунавският лимес I – началото на VII в.
12. Римската провинциална култура в българските земи от I-III в.
13. Материалната култура в българските земи през късната античност (IV – началото на VI в.).

Средновековна археология

14. Ранновизантийската култура през VI-VII в. Ролята на Византия за формирането на българската средновековна култура.
15. Византийската култура от VIII-XIV в. в днешните български земи.
16. Етнокултурни параметри на българското средновековие в археологическото изследване.
17. Средновековният град в днешните български земи. Структура, генезис и развитие в контекста на хронологическите етапи на средновековната култура на Югоизточна Европа.
18. Българската гражданска архитектура през средните векове. Дворци и замъци през VII-XI и XII-XIV в. Проблемът за масовото жилище – проучвания и реконструкция.
19. Култовото строителство в България през средните векове.
20. Занаятите в средновековна България. Организация, производства и технологии.
21. Селското стопанство през средните векове в България в контекста на археологическото изследване.
22. Културата на българските земи през XV-XVIII в. в контекста на археологическото проучване. Извори и паметници.

Нумизматика и епиграфика

23. Монети с гръцки легенди (Sylloge Nummorum Graecorum).
24. Инвентар на колективните монетни находки в България.
25. Византийски печати от територията на България.
26. Просопография на българските земи от античността до Възраждането.
27. Надписи върху отделни предмети от фонда на НАИМ
28. Епиграфски паметници от долината на Средна Струма.

Интердисциплинарни изследвания

29. Развиване на статистико-математически методи и компютърни приложения: математическо моделиране на елементи от социални процеси, триизмерни презентации, дигитални теренни модели, географско-информационни системи и тяхното приложение в изследователската, музейна и образователна дейност на НАИМ-БАН.

IV. Приоритети в музеоложките изследвания

1. Пълна инвентаризация, паспортизация и каталогизация на музейните колекции, съхранени във фондове Праистория, Античност, Средновековие, Каменни паметници и Нумизматика. Компютъризация на музейната документация.
2. Временни експозиции.
 - а) Временни изложби, свързани с теренните проучвания, ръководени от НАИМ – БАН. Гостуване на колекции от други български музеи.
 - б) Приемане на чуждестранни изложби в НАИМ и организиране на семинари по темите на изложбите. Организация и ръководство на български археологически изложби в чужбина.
3. Издания.
 - а) Подготовка на пълен научен каталог експозицията по раздели. Каталогни издания на колекции.
 - б) Подготовка и издаване на научно-популярни поредици. Брошури и плакати за широка публика. Брошури за училищата по възрастови групи.